

همکاری شرکت های آموزشی عضو سازمان نظام مهندسی کشاورزی زمینه ساز توسعه مهارت آموزی در آموزش روستایی

- ۱- محمد محمدی *^۱
- ۲- سید علی موسوی^۲
- ۳- حمید رضا عصارپور آرائی^۳
- ۴- حسین امامی^۴
- ۵- محبوبه چمی^۵

چکیده

جوامع روستایی به عنوان بخش بزرگی از نظام اجتماعی و جمعیتی جامعه که دارای عوامل و منابع ارزشمندی اعم از نیروی انسانی و منابع طبیعی و اقتصادی است که در پیشرفت جامعه، نقش حیاتی ایفا می نمایند. آنچه امروزه مطرح می باشد، توسعه پایدار روستایی است که منجر به فراهم آوری توسعه پایدار ملی که از طریق فرآیندی به نام آموزش پایدار شکل می گیرد تا بتواند نیازهای کنونی بشر را تامین نماید. آموزش پایدار روستایی به عنوان راهبرد دستیابی به توسعه در بسیاری از کشورهای جهان بویژه کشورهای در حال توسعه که بخش زیادی از جمعیت آنها در روستاها زندگی می کنند، مورد تاکید است. در این گذر با عنایت به نقش و اهمیت جایگاه سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور در سند چشم انداز و نیز دفتر امور آموزش روستایی در ایجاد مهارت و توانایی جهت احراز شغل و یا افزایش مهارت در بین اقشار مختلف جوامع روستایی، همچنین شرکت های آموزشی سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی که با مشارکت و بهره گیری از پتانسیل عظیم و ظرفیت بالای کارشناسی بویژه دانش و تجربه اعضای خبره و ممتاز و حضور مهندسان جوان با انگیزه، می توان فرصت بزرگی برای توسعه آموزش های پایدار روستایی کشور ایجاد نمود. مقاله حاضر با استفاده از مطالعات کتابخانه ای و مصاحبه با ۵ نفر مدیر ارشد سازمان نظام مهندسی و ۵ مدیر عامل شرکت های آموزشی عضو نظام مهندسی سازمان انجام شد و به تطبیق نقش و عملکرد شرکت های آموزشی عضو سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و دفتر امور آموزش روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه ای پرداخته، که نتایج این پژوهش نشان داد شناسایی اولویت های آموزشی (نیازسنجی آموزشی)، توسعه و توانمند سازی مهارت های شغلی روستاییان و افزایش مشارکت عمومی آنها توسط این شرکتها با کیفیت و اثر بخشی بالاتری انجام می پذیرد.

کلید واژگان: آموزش پایدار، سازمان نظام مهندسی کشاورزی، دفتر امور آموزش روستایی

^۱ - کارشناس آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و 09194045968 و m_mohammadi@irantvto.com

^۲ - مدیرکل دفتر امور آموزش روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه ای و firouz1000@yahoo.com

^۳ - کارشناس آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و h_assarpour@irantvto.com

^۴ - کارشناس آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و Hemami123@gmail.com

^۵ - کارشناس ارشد مشاوره و راهنمایی دانشگاه آزاد علوم تحقیقات تهران و chami.m75@gmail.com

۱- مقدمه

امروزه دانش ها، مهارت ها و کاردانی مردم به طور روزافزونی در اقتصاد جهانی نقش اساسی ایفا می کند. با اهمیت یافتن این موضوع ارتقا و بهبود کیفیت نیروی کار از طریق سرمایه گذاری در سرمایه انسانی و به خصوص از طریق آموزش های فنی و حرفه ای جایگاه خاصی پیدا می کنند. [۱] آموزش نقشی اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایفا می نماید. با اتکا بر امر آموزش می توان به بقای شخصیت، منش اجتماعی و معنوی انسانها اندیشید و امکان دستیابی به رفاه مادی و اجتماعی، افزایش درآمدهای اقتصادی و استفاده بهینه از امکانات را فراهم نمود.

ایجاد فرصتهای آموزشی برای هر فرد، در هر طبقه و شرایط اجتماعی بدون در نظر گرفتن جنسیت، ازاموری است که جهت شکوفا نمودن استعدادهای افراد ضروری است. در کشور ما طی سالهای گذشته به امر آموزشهای فنی و حرفه ای توجه شده و درصد کمی از درآمد ناخالص ملی به امر آموزش -به ویژه آموزشهای فنی و حرفه ای- اختصاص یافته است. در همین راستا و با عنایت به نگاه ویژه سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور به گسترش آموزشهای روستای در سال ۸۷ و نیز در تداوم برنامه های اجرایی طرح هجرت (بزرگترین طرح آموزش روستاییان) طی سالهای ۸۵ تا اواخر سال ۸۶، در تشکیلات خود "دفتر امور آموزش روستایی" به منظور مهارت آموزی نیروهای فاقد شغل یا تخصص در روستا و نیز ارتقای نیروهای شاغل در بخشهای مختلف صنایع و خدمات و کشاورزی در مراکز دهستان و یا روستاهای پرجمعیت تشکیل داد. به همین منظور ماموریت این دفتر جهت دستیابی به اهداف فوق، ایجاد ۱۰۰۰ پایگاه آموزش روستایی در مراکز دهستان کشور تعریف گردید. [۷] مسئله اساسی پژوهش این است که آیا ارایه آموزشهای فنی و حرفه ای از طریق سازمان نظام مهندسی کشاورزی در ارتقای کیفیت برگزاری دوره های مهارتی سازمان آموزش فنی و حرفه ای تاثیر دارد؟ برای دستیابی به پاسخ این سوال ابتدا معرفی سازمان نظام مهندسی کشاورزی امری ضروری به شمار می رود. سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۰ تاسیس گردید و تاکنون با مشارکت اعضای خود در انجام فعالیتهای تصدی گری بخش دولتی نقش غیرقابل انکاری را در عرصه های تولیدات محصولات کشاورزی ایفا نموده است، حضور مهندسان عضو این سازمان بعنوان مهندس ناظر مزارع تولید محصولات استراتژیک، واحدهای پرورش دام و طیور و آبیان، شبکه های پیش آگاهی و مراقبت گیاه پزشکی و غیره گوشه ای از نقش موثر آنها بوده است. [۶]

توسعه روستایی و کشاورزی نیازمند به افراد متخصص و سازمانهای محلی قوی برای اقدام به تحقیقات ارایه خدمات به کشاورزان و بازرگانان و بیان علایق آنهاست. [۲]

در این راستا بهره گیری از پتانسیل عظیم و ظرفیت بالای کارشناسی سازمان بویژه دانش و تجربه اعضای خبره و ممتاز از یک سو و حضور مهندسان جوان با انگیزه، با توجه به مرتبط بودن دانش ایشان در زمینه ی آموزش های روستایی، و همچنین استقرار این افراد در روستاهای سراسر کشور و برقراری ارتباط مستمر با روستاییان می تواند فرصت بزرگی برای توسعه کشاورزی و آموزش های بخش روستایی در کشور باشد.

این سازمان در حال حاضر با بیش از ۱۰۰ هزار نفر عضو حقیقی و بالغ بر ۴۰۰۰ عضو حقوقی (شرکتهای عضو سازمان نظام مهندسی) با هدف ساماندهی اشتغال فارغ التحصیلان بخش کشاورزی و نیز سازماندهی و مهندسی سازی کشاورزی مشغول به فعالیت است. بستر سازی برای اشتغال فارغ التحصیلان از طریق جلوگیری از مداخله و اشتغال اشخاص فاقد صلاحیت در امور فنی، شناسایی و تعریف مشاغل جدید در کشاورزی و نهادینه کردن موضوع "الزام استفاده از مهندسیین کشاورزی" برای متقاضیان فعالیت های تولیدی و خدماتی با رویکرد اشاعه تفکر علمی، یکی از برنامه های سازمان جهت ساماندهی اشتغال اعضا می باشد. [۶]

یکی دیگر از راهبردهای سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی در بازبایی جایگاه و منزلت اجتماعی - حرفه ای دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی، تعیین صلاحیت حرفه ای (رتبه بندی) در جهت تخصصی کردن فعالیتها در بخش کشاورزی است که سطح توانایی ها و مهارت های علمی و عملی و نیز دامنه مجاز فعالیت حرفه ای متخصصان را تعیین

می کند. در این گذر سازمان اقدام به احراز صلاحیت و رتبه بندی اعضای حقیقی و حقوقی خود در گرایشهای مختلف از جمله آموزش، ترویج، پژوهش و فناوری - آب و خاک و امور زیربنایی - زراعت و باغبانی - دامپروری - شیلات - محیط زیست و صنایع چوب و... نموده است.

با توجه به استراتژی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور در تحقق اهداف دفتر آموزش روستایی مبنی بر ایجاد فرصتهای آموزشی مهارتی معطوف به اشتغال روستایی و نیز بدنبال رویکرد جدید سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی مبنی بر ایجاد بستر لازم برای کسب و کار و اشتغال دانش آموختگان در واحدهای آموزشی، تولیدی و خدماتی خصوصی از طریق "خوداشتغالی تخصصی و حرفه ای" و "اشتغال خصوصی و غیر دولتی" و "درآمد کارمندی" با ادغام اهداف این دو سازمان، انجام امور نیازسنجی آموزش موثر، افزایش علاقه مندی کارآموزان جهت شرکت در دوره های مهارتی، مشاوره و هدایت آموزشی، انتخاب محل و مکان مناسب جهت ارائه آموزش، ارتقای کیفیت آموزشی و توسعه ی پایدار در روستاها محقق می گردد.

۲- روش شناسی

این پژوهش بر اساس مشاهدات میدانی و ماموریتهای صورت گرفته توسط ۵ تن از کارشناسان آموزش روستایی در سطح کشور و نقطه نظرات جمع آوری شده از ۵ نفر از مدیران شرکتهای کشاورزی انجام گرفت که پس از جمع بندی بصورت ذیل ارائه گردید.

۳- یافته ها

اهمیت و نقش کلیدی توسعه روستایی در تحقق توسعه ملی به ویژه در کشورهای در حال توسعه بر هیچ کس پوشیده نیست. یافته ها نشان میدهند، جامعه ای که نتواند مهارت ها و دانش مردم خود را توسعه دهد و از آن در اقتصاد ملی به نحوی موثر استفاده کند قادر نخواهد بود به اهداف اصلی توسعه دست یابد زیرا منابع انسانی موثر و کارآمد، پایه و اساس ثروت ملت ها را تشکیل می دهند. آموزش بخصوص آموزشهای فنی و حرفه ای وسیله دسترسی، به مشاغل بهتر و پر درآمد تر است و بنابر این در رسیدن به توسعه نقش بسیار مهمی را ایفا می کند. [۴]

شواهد موجود از گزارش ماموریتهای انجام شده کارشناسان دفتر امور آموزش روستایی طی سالهای ۸۹ و ۹۰ در خصوص آموزش های مهارتی در سطح روستاهای کشور، [۵] بیانگر آن است که بخشهایی از مناطق روستایی ایران با سطح آموزش قابل قبولی به لحاظ کیفیت زندگی مردم، فاصله زیادی با سایر مناطق و بویژه مناطق شهری دارد. که این امر ضرورت توسعه برنامه ریزی آموزش روستائی را در کشور جدی تر می کند. بررسی گزارشات فوق حاکی از آن است که، با توجه به تفاوت ذاتی موجود در بین کارآموزان شهری و روستایی، برخی از برنامه ریزان آموزش روستایی(معاونین و کارشناسان آموزش روستایی استانها) با محدودیت های فراوانی جهت انجام برنامه ریزی آموزشی روبرو بوده و برای اجرای منسجم و موثر برنامه ها در مناطق روستایی با مشکلات زیادی مواجه هستند. اهم این مشکلات در بخش اجرای دوره های آموزشی در سطح روستاها بوده که از آن می توان به کمبود منابع مالی و نیروی انسانی(مربی و کارشناس) در سطح مراکز آموزش واقع در شهرستان ها با توجه به نیاز واقعی مناطق روستایی، عدم آشنایی با نیازهای آموزشی مناطق روستایی و اولویت بندی آنها، مشکلات انتخاب مرئی جهت اعزام و ارائه آموزش به مناطق روستایی، مکان و تجهیزات مناسب و متناسب با استانداردهای آموزشی، زمان و مکان اجرا اشاره نمود. در این راستا و در جهت رفع مشکلات فوق به انجام مطالعات در باره سیاستها و برنامه های سازمان های مختلف از جمله سازمان های وابسته به وزارت جهاد کشاورزی و بطور خاص سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع

طبیعی و انجام مصاحبه با مدیران ارشد و نیز مدیران عامل شرکت های آموزشی عضو سازمان پرداخته ، که در این رهگذر با توانمندی های برنامه ریزی و اجرایی مختلف این شرکتها در مناطق مختلف روستایی برخورد کردم.

با بررسی های صورت گرفته از افراد فوق مشخص گردید، کارشناسان آموزشی عضو شرکت های آموزشی دارای رتبه در سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی که بیشتر در گرایش تحصیلی (کارشناس ترویج و آموزش کشاورزی) هستند بدلیل آشنایی با مسائل فنی آموزشی و همچنین آشنایی با مناطق روستایی و روستاییان، از انعطاف پذیری بیشتری جهت ایجاد برقراری ارتباط موثر با مردم ساکن در روستا برخوردار بوده و براحتی از نیازهای آموزشی مورد نیاز آنها مطلع می-باشند. در مقابل با مطالعه گزارشات و مصاحبه با کارشناسان آموزش روستایی استانها نشان می دهد که بدلیل وجود آداب و رسوم متنوع و سطح تحصیلات و همچنین فرهنگ های متفاوت حاکم در سطح روستاهای کشور سبب گشته که ورود به مناطق روستایی می بایست با شناخت کامل و از طریق معتمدین روستایی انجام گیرد. به همین خاطر و با توجه به استقرار برخی از شرکت های فوق در مناطق روستایی، کارشناسان عضو شرکت های آموزشی براحتی می توانند روستاییان را با لزوم کسب مهارت های فنی و حرفه ای در زمینه های شغلی مربوط به فعالیت هایشان آشنا نموده و آنها را به شرکت مستمر در کارگاه های آموزشی مختلف ترغیب نمایند.

بررسی ها نشان می دهد که بعضی از دوره های آموزش مهارتی به خصوص در بخش کشاورزی مبتنی بر زمان و فصل بوده و می بایست در زمان مقرر فعالیت مخصوص به نوع محصول تولیدی انجام گیرد. بر این اساس با توجه به بررسی های به عمل آمده از گزارشات کارشناسان آموزش روستایی دفتر آموزش روستایی، نشان می دهد که مناطق جهت تجهیز و ساماندهی تجهیزات آموزشی در زمان مقرر و نیز تامین و اعزام مربی به مناطق روستایی با توجه به مشکلات عدیده کاری وعدم زمان کافی جهت شناسایی کارجویان و استقرار تجهیزات آموزشی در مکان مناسب آموزشی سبب گشته تا از کیفیت دوره های برگزاری کاسته شده و در نهایت از اثربخشی کمتری برخوردار باشند. در این میان مدیران عامل با همکاری کارشناسان آموزشی شرکت های مذکور می توانند زمان دقیق دوره های آموزشی را برای اهالی روستا را با توجه به زمان شروع فعالیتهای کشاورزی برآورد نموده تا اینکه اجرای دوره ها با شروع فعالیتهای کشاورزی آنها تداخل نداشته باشد. همچنین بدلیل ارتباط تنگاتنگ مدیران عامل شرکت های فوق با روسای مدیران جهاد کشاورزی و نیز روسای شوراهای روستاها و تولیدکنندگان برتر می توانند از امکانات و تجهیزات آنها در روستاهای مختلف جهت ارائه آموزش های مهارتی شناسایی و بهره برداری نمایند.

موارد فوق بخشی از توانمندی های این شرکتها در زمینه آموزش در مناطق روستایی می باشد. که استفاده از این فرصتها در پوشش نقاط ضعف داخلی برای سازمان آموزش فنی و حرفه ای مثر ثمر بوده و می تواند راهگشای بسیاری از تنگناها در سطح مراکز آموزش فنی و حرفه ای باشد و با اصلاح برخی امور از قبیل نظارت مستمر و اعتماد به شرکت های مذکور دوره های آموزشی از اثربخشی بیشتری برخوردار خواهند گردید. همچنین آقای خداوردیان بررسی اثرات آموزش های مهارتی جنگلداری، مرتعداری را فرایند توسعه پایدار منابع طبیعی را بر اساس نظریات کارآموزان و کارشناسان و مربیان و مجریان دوره بررسی نموده که در نهایت برگزاری دوره های آموزشی را توسط تشکل های بخش کشاورزی و خصوصی (سازمان نظام مهندسی) پیشنهاد نمودند. همچنین نقش بخش دولتی را نظارتی و هدایتگر معرفی کردند. [۳]

۴- بحث و نتیجه گیری

پس از جمع بندی نهایی نتایج پژوهش و مطالعات نشان داد که نحوه برنامه ریزی و ارائه آموزش های مهارتی توسط سازمان آموزش فنی و حرفه ای و دفتر امور آموزش روستایی با همراهی ادارات کل در مناطق روستایی، با پیچیدگی و ظرافت خاصی انجام می گیرد و حضور افراد مطلع و آگاه با اصول برنامه ریزی روستایی و نیز آشنا با اهالی و مناطق روستایی کمک شایانی به ارائه آموزش های مهارتی می نماید. همچنین به منظور گسترش آموزش های مهارتی جهت دستیابی به عدالت آموزشی در سراسر کشور به خصوص در مناطق محروم و همچنین در راستای رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی و بکارگیری

بخشهای غیر دولتی، مطالعات حاضر جهت افزایش بهره برداری و بهره وری آموزش های مهارتی و استفاده از نیروهای توانمند بخش غیر دولتی انجام گرفت.

در این راستا مشخص گردید از بین سازمانهای دولتی و غیر دولتی تنها سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی است که با حضور افراد با انگیزه، تجربه و کارآمد در بین شرکتهای عضو این سازمان قادر خواهند بود نقش مهمی را در مناطق روستایی ایفا نماید. در صورتیکه سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور بتواند با تخصیص اعتبار لازم ای شرکتهای را به خدمت بگیرد، با توجه به این که این شرکتهای به فنون ارتباط با روستاییان آگاه بوده و همچنین طی سالیان متمادی آشنا با مناطق روستایی و روسای شورای روستا شدند، بهتر و موثرتر نسبت به تعیین اولویت های آموزشی، افزایش رغبت به حضور مستمر کارجویان روستایی در کارگاههای مهارتی و استفاده از کلیه امکانات و تجهیزات موجود در روستا و در نهایت ارائه آموزشهای مهارتی می پردازند و از این طریق می توانند نیروی انسانی واقع در روستا را به حد کافی به سلاح مهارت تجهیز نموده و تغییرات مفیدی را به سطح تولید و در نهایت در زندگی ایجاد نمایند که برآیند تمامی اقدامات فوق سبب بهبود سطح اجتماعی زندگی روستائیان و یا همان توسعه پایدار روستایی می گردد.

مراجع:

- [۱] صالحی، ابراهیم؛ (۱۳۸۰). مقدمه خلاصه مقالات همایش نقش آموزش های فنی و حرفه ای در تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان مازندران .
- [۲] ایچر، کارل و استاتز، جان؛ (۱۳۸۰). توسعه کشاورزی بین المللی. (مترجم: منوچهر فرهنگ)، تهران: موسسه پژوهشهای برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی.
- [۳] خدووردیان، مجیدرضا و همکاران؛ (۱۳۹۰). " بررسی اثرات آموزش های مهارتی جنگلداری، مرتعداری را فرایند توسعه پایدار منابع طبیعی ". چکیده مقالات دومین همایش ملی توسعه پایدار روستایی، همدان: دانشگاه بوعلی سینا، تیرماه ۹۰.
- [۴] قاسمی، بیضا؛ (۱۳۸۳). " نقش آموزش فنی و حرفه ای در اقتصاد ". خلاصه مقالات همایش نقش آموزش های فنی و حرفه ای در تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان مازندران.
- [۵] گزارشات توصیفی - تحلیلی عملکرد دفتر امور آموزش روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰
- [۶] راهبرد و برنامه های سازمان نظام مهندسی کشاورزی قابل دسترس در وبگاه <http://www.agri-eng.ir>
- [۷] شیوه نامه آموزش روستایی دفتر امور آموزش روستایی قابل دسترس در وبگاه <http://ruraltraining.iranvtto.ir>